

нарушениями внимания / Под ред. Л.П. Понамаренко Одесса, 1998.

6. Шевченко С.Г. Коррекционно-развивающее обучение. Организационно-педагогические аспекты. Владивосток, 1999.

Т.В. Кучеренко

СОЦИАЛИЗАЦИЯ СТАРШЕГО ПОДРОСТКА: ПРОБЛЕМА ПРИМЕНЕНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ШКОЛЕ

Реальная социокультурная ситуация провоцирует дезадаптацию личности ребенка. Это объясняется разницей между «школьным воспитанием» и «жизненной школой» нового общества, поэтому большое внимание современной педагогики обращено к проблеме социализации подростка. Именно с подросткового возраста процесс социализации прямо или опосредованно, сразу или со временем распространяется на все сферы человеческой деятельности: игру и спорт, учебу и труд, дружбу и любовь, увлечения и работу, родительскую, а затем и свою семью.

Создание условий социализации подростка наиболее эффективно в школе [1, 145;2, 81], однако носит менее продуманный, целенаправленный и систематический характер, чем осуществление учебных и общевоспитательных задач [3, 7], так как формы учебно-воспитательной работы в «институте насилия» и демократическая природа социализации трудно совместимы [4;5, 81;6, 68].

Для осуществления разных аспектов социализации школьника педагогическая наука в последние годы предлагает интерактивные методики обучения практическому праву (Е.И.Помятун), тренинга социальных навыков (Д.Н.Хломов) [7, 23], идею «социального закаливания» (Б.А.Басов) [8]. Предполагается, что формируемые во взаимодействии социальные навыки проявятся с такими же количественными и качественными характеристиками в других сферах человеческой деятельности последующей взрослой жизни.

Использование интерактивных технологий как средства социализации подростка в школе наталкивается на ряд проблем:

1. Проблема интеграции социализации и нравственного воспитания подростка в школе.

2. Проблема организации школьников, сохраняющей как демократический характер социализации подростка, так и возможность педагогического диктата взрослого.

3. Проблема роли учителя в процессе социализации школьника.

4. Проблема критериев социализации.

Решение этих проблем предлагаем соответственно следующее:

1. Полагаем, социализация подростка в школе эффективно осуществляется при условии интеграции социализации и нравственного воспитания. Эта интеграция есть взаимосвязь проблемного обучения нравственным категориям и тренинга социальных навыков в ходе интерактивного обучения.

2. На наш взгляд, сохранить и демократический характер социализации подростка, и возможность педагогического вмешательства взрослого позволяют клубные формы организации в школе. Полагаем, что общеобязательность учебного процесса и видимое руководство в кружковой и классной работе вносят элемент навязывания ценностей взрослого

ребенку. Клубные же формы деятельности позволяют учителю использовать возможности педагогического сопровождения и поддержки. Это делает процесс социализации в школе более естественным и не таким однобоким. Действительно, социализация в клубе осуществляется исключительно на основе доминирующих потребностей подростка. Это преимущество клубной организации над классной. В то же время школа обуславливает естественность педагогического сопровождения социализации подростка в клубе. Это преимущество школьного объединения над уличным. Роль учителя в школьном клубе – педагогическое сопровождение социализации подростка на основе принципов природосообразности, целесообразности и культуросообразности. В интерактивной практике социализации подростка эти принципы имеют свою специфику в отличие от их классического понимания.

3. С учетом вышеизложенных проблем практичными для педагогического сопровождения характеристиками подростковой социализации считаем показатели социальной сети ребенка: его социальные навыки, связи и опыт [9]. Параметрами, характеризующими нравственную успешность социализации, предлагаем считать: результативность и психическое благополучие. Соответствующие диагностики нами разработаны.

Учитывая перечисленные предложения, мы разработали и экспериментально проверили педагогическую систему, способствующую социализации школьника в процессе интерактивного обучения. Эта система включает: диагностическую работу («600 секунд»); проблемное обучение нравственным категориям («Нравственный ликбез»); тренинг социальных навыков («ТСН»); этикет-информацию («Этикетка»); интерактивные игры (игротека «Я и Люди»); дела, организуемые клубом («ДОКИ»); индивидуальную работу с подростком («ИРА»).

Считаем, что предложенные подходы дают возможность эффективно использовать интерактивные методики в различных видах школьной деятельности (клубной, кружковой, спецкурсовой, факультативной, классной, урочной), в практике детских общественных объединений.

Литература:

1. Иванов В.М. Педагогические условия социализации городских старшеклассников: Дис...канд. пед. наук: / Луганский государственный педагогический университет им. Тараса Шевченко. – Луганск, 1998. – 217с.
2. Лавриченко Н.М. Педагогіка соціалізації: європейські абриси. – К.: ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 444с.
3. Созонов В.П. Организация воспитательной работы в классе (методическое пособие для классного руководителя). – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 160с.
4. Фрадкин Ф.А. Школа в системе социализирующих факторов // Педагогика. – 1995. – № 8. – С.79-83
5. Лукашевич М.П. Соціалізація: Виховні механізми і технології. – К., 1998. – 112с.
6. Кліш П.А. Соціальне виховання підлітків у мікросоціумі: Дис... канд. пед. наук / Луцький педагогічний університет – Луцьк, 1993. – 242с.
7. Хломов Д.Н., Баклушенский С.А., Козьмина О.Ю. Руководство по оценке уровня развития социального поведения старшеклассников. – М., 1993. – 72с.

8.Басов А.Н. Педагогические условия социального закаливания старшекласников: Автореф. дис... канд. пед. Наук: (13.00.06)/ Костромской государственной университет им. Н.А.Некрасова – Кострома, 1999. – 22с.

9.Кучеренко Т.В. Модель социализации подростка в школьном клубе // Проблемы трудовой і професійної підготовки. – Слов'янськ, 2002. – С.77–84.

З. М. Мірошник

Я-КОНЦЕПЦІЯ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА ЯК ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ДОСВІДУ

Особистісно орієнтована освіта має забезпечити повноцінний психічний розвиток дитини, з відокремленням її власної гідності, морально-ціннісного комплексу підростаючої особистості, з власною життєвою позицією, самооцінкою, фізичним, психічним та соціальним Я. І це природно, оскільки зміст освітніх галузей, представлених в стандарті початкової освіти, торкається всіх сфер життєдіяльності молодшого школяра.

Формування зростаючої особистості, розвиток її морально-ціннісних якостей, пов'язаних самооцінкою відбувається в процесі навчальної діяльності, яка для молодших школярів є провідною.

Цікавим напрямком вивчення можливостей мотиваційної особистісної саморегуляції молодших школярів з метою подальшого їх включення у свідому навчальну діяльність є на наш погляд Я-концепція, до якої складовою частиною входить самооцінка. [Бернс 1986]. На нашу думку прийняття та засвоєння її головних положень формують у дитини готовність реагувати, певним чином на стимули оточуючого середовища, поводити себе відповідно до своїх власних переконань. Серед таких положень значущими перш за все є:

- активне сприймання дійсності, здатність добре орієнтуватися в ситуаціях діяльності;
- прийняття себе та інших такими, якими вони є;
- прагнення до доброзичливих відносин з більшістю людей;
- здатність до об'єктивної оцінки.

Ще одна, досить важлива на наш погляд, функція Я-концепції у поведінці молодших школярів полягає у тому, що вона визначає характер індивідуальної інтерпретації досвіду дитини.

Скажімо, Р.Бернс вважає, що Я-концепція визначає не просто те, що собою являє індивід, а й обов'язково те, що він про себе думає, як дивиться на свій діяльнісний початок і можливість розвитку у майбутньому [Бернс 1986: 30]. Тобто, він доводить, що Я-концепція – це динамічна система уявлень людини про себе, в яку входить як усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних та інших якостей, так і самооцінка, а також суб'єктивне сприймання зовнішніх чинників, що здійснюють вплив на особистість [Бернс 1986: 8].

Нагадаємо, що самооцінка – це оцінка самого себе (своєї зовнішності, здібностей, досягнень, особистісних якостей), яка виконує регулятивну та захисну функції, є центральним компонентом Я-концепції, входить у структуру самосвідомості. В самооцінці відбивається те, що людина (або дитина) про себе думає, як оцінює свої можливості в майбутньому, як буде не лише свою поведінку, а й інтерпретацію індивідуального досвіду.